

Asia: VN/2243/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä ja muusta ulkoasusta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Uusi 3 c luku

DAT kannattaa savuttomien nikotiinituotteiden sallittujen merkintöjen ja muun ulkoasun sääntelyn yhdenmukaistamista muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden kanssa. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

Lisäksi, DAT ehdottaa (vert. DAT Lausunto HE 6/2021), että tupakka- ja nikotiinituotteiden pakkauksissa tulee varoitustekstiosuudessa nostaa esille nikotiinin käytön aiheuttama riippuvuus. Tärkein tekijä tuotteiden käyttämisen lopettamisessa on yksilön oma sisäinen motivaatio päästä eroon nikotiiniriippuvuudesta. DAT esittää, että tupakka- ja nikotiinituotteiden pakkauksissa ml. nikotiinipussit, pakkauksiin lisätään HSI–kahden kysymyksen nikotiinitesti: kuinka paljon nikotiinia käytät päivittäin ? kuinka pian herättyäsi otat ensimmäisen annoksen nikotiinia ? Jokaisen käyttäjän on syytä nähdä nämä kysymykset. Vastaamalla niihin, käyttäjä voi tajuta nikotiiniriippuvuutensa, ja arvioida itse oman nikotiiniriippuvuutensa vaikeusasteen, mikä kannustaa nikotiinin käytön lopettamisessa.

DAT ehdottaa, että tupakka- ja nikotiinituotteiden pakkauksiin tulisi lisätä HSI–kahden kysymyksen nikotiinitesti, koska tärkein tekijä tuotteiden käyttämisen lopettamisessa on yksilön oma sisäinen motivaatio päästä eroon nikotiiniriippuvuudesta.

19 i §

DAT kannattaa esitettyä sääntelyä savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkausten sallituista merkinnöistä, jotta sääntelyn avulla tuotteista voidaan tehdä vähemmän houkuttelevia

erityisesti nuorille. Sääntely olisi yhdenmukainen voimassa olevien tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkauksien sallittuja merkintöjä koskevan sääntelyn kanssa. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

19 j §

DAT kannattaa savuttomien vähittäismyyntipakkausten muun ulkoasun sääntelyä. Vähittäismyyntipakkauksissa tulee olla turvasuljin lasten suojelemiseksi. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

19 k §

DAT kannattaa yksittäisten nikotiinipussien materiaalin värin yhdenmukaistamista. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

22 a §

DAT kannattaa yhdenmukaista sääntelyä kaikille tupakka- ja nikotiinituotteille. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

Huom. Tupakkalain päivityksessä lakitekstiin on kirjoitettava nikotiini-sanana lisäksi nikotiinin tavoin vaikuttavat, nikotiinin synteettiset analogit, jotta lakiin ei jää porsaanreikiä uusien nikotiinin tavoin vaikuttavien synteettisten tuotteiden ilmaantuessa käyttäjämarkkinoille.

22 b §

DAT kannattaa tuotetietojen asetuksessa säädettävien tuotetietojen kiinnittämisestä siten, että niitä ei voi poistaa. Kanta on yhtenevä mm. Lääkäriliiton kannan kanssa.

Muut mahdolliset kommentit

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan -asiantuntijaverkosto on aiemmissa lausunnoissaan (VN/29848/2024 20.1.25 ja HE 38/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta, 6.5.24; : VN/572/2020, DAT kommentit HE Tupakkalain uudistamiseksi 7.6.2021) tuonut esille, että uusien nikotiinituotteiden, ml. nikotiinipussien, nikotiinipitoisuudet ovat tyypillisesti huomattavan korkeita. Nikotiinipitoisuuksien kasvaessa myös haitat terveydelle lisääntyvät: nikotiinin myrkyllisyys ja nikotiiniriippuvuuden aste ovat sitä suurempia mitä suurempi on käytetyssä tuotteessa oleva nikotiinin määrä ja pitoisuus. Vaikutukset kehittyvässä elimistössä lapsilla ja nuorilla ovat erilaiset ja merkittävästi haitallisemmat kuin aikuisella.

Pakkausmerkintöjen yhtenäistämällä plain packaging -tyyppisiksi pyritään vähentämään nikotiinituotteiden houkuttelevuutta, ml. nikotiinin tavoin vaikuttavien, nikotiinin synteettisten analogien houkuttelevuutta.

Nikotiinimäärän ja pakkausmerkintöjen ohella Tupakkalaissa tulisi huomata, että tupakan ja nikotiinituotteiden markkinointi ja myyninedistämisrikoksista rangaistusasteikko on vaatimaton suhteessa näistä aiheutuviin menetyksiin. (vert. DAT Lausunto HE 6/2021).

Tupakan markkinointirikkomus (TupakkaL 110 §) ja tupakan markkinointirikos (TupakkaL 111 §) ovat kovin lievästi sanktioituja. Tupakka tappaa Suomessa noin 4.000 ihmistä joka vuosi. Markkinointia rajoittamalla ja markkinointirikkomuksiin (ns. väärä markkinointi) puuttumalla voidaan vaikuttaa nikotiini- ja tupakkatuotteiden käytön määrään. Tällaiset lakiin perustuvat keinot tulisi olla käytettävissä ja käytössä Suomessa. Esimerkiksi tekoälyn käyttöä (AI) some -ja nettimarkkinoin väärinkäytöksiä havaitsemiseksi olisi syytä käyttää valvonnan tehostamiseksi.

DAT ehdottaa, että markkinointirikkomuksen rangaistusasteikkojen ankaroitumista olisi syytä harkita, ja tämä tulisi kirjata tämänkin lakiesityksen yhteydessä käsiteltäessä rajoituksia myynninedistämisestä ja markkinoinnista. Nykyisen lainsäädännön mukaan markkinointirikkomuksesta voidaan tuomita vain sakkorangaistus ja markkinointirikoksesta sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Nyt ollaan liian kaukana rikoslain 21 luvun sääntelystä [Suomen rikoslain 21 luku: Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista].

Tupakkalain myötä asetus vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä ja muusta ulkoasusta tulee saada voimaan samanaikaisesti uuden tupakkalain kanssa.

Nikotiinipussien myynnin salliminen nykyisessä Hessa esitetyllä tavalla on vastoin Suomen Tupakkalain tavoitetta. Tupakkalain 1. luvun 1. pykälään on selkeästi kirjattu, että laissa säädetyllä tavalla ” ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.” Kansanterveyden kannalta nikotiinituotteiden käyttö aiheuttaa niin suurta haittaa, että DATin mielestä hallituksen pitää ottaa lääketieteellisten asiantuntijoiden huoli ja lausunnot vakavasti. Suomessa ja ulkomailla lääketieteellisten asiantuntijoiden kanta tarpeesta vähentää nikotiinituotteiden käyttöä on sama.

Juusela Maria

DAT Lääkärit tupakkaa vastaan verkosto - DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan asiantuntijaverkoston puheenjohtaja, LT ja erikoislääkäri